

Németh András – Nagy Bianka

A vívás szerepe a honvéd tisztjelöltek felkészítésében

DOI 10.17047/HADTUD.2019.29.E.58

Rezümé:

A vívás, mint a legtöbb küzdősport, a katonai tevékenységből, felkészítésből eredeztethető, és a harczi előkészületekből fejlődött ki. Magyarországon a mai sportvívás alapját képező katonai vívás még az 1800-as évek elején jelent meg, majd rá egy évszázadra lett belőle hivatalos sportág, melynek mérföldköve talán 1914-re tehető, amikor is a Nemzetközi Vívó Szövetség (FIE) rögzítette a vívás szabályrendszerét. Azóta, annak ellenére, hogy nem ebben a sportágban mutatkoztak be először sportolóink az újkori olimpiák történetében, és annak ellenére, hogy a magyar nemzet „sportnemzet” és számos sikeres sportággal büszkélkedhet, a vívás néhány évtizeden belül a legeredményesebb magyar olimpiai sportággá vált és őrzi ezt a titulust a mai napig.

Kulcsszavak:

Sport; vívás; honvéd tisztjelölt; képzés.

Németh, András – Nagy, Bianka

The role of fencing in the preparation of national defense officers

Abstract:

Fencing, like most combat sports, was developed from military activities, military preparation, and combat preparations. Military fencing appeared in the early 1800's, and became an official sport for a century, with a milestone dating back to 1914, when the International Fencing Federation (FIE) fixed the rules of fencing. Since then, despite the fact that not in this sport first introduced our athletes in the history of the modern Olympics, fencing has become the most successful Hungarian Olympic sport in a few decades and keeps this title until today.

Keywords:

Sports; fencing; national defense candidate; training.

Dr. Szentistvány József nyugállományú ezredes 1992-ben kelt levelében fordult kérésével dr. Für Lajos honvédelmi miniszterhez, miszerint a vívásnak, ennek az ókori gyökerekből eredeztethető sportnak – annak pozitív hatásaira való tekintettel – ismét fontos szerepet kell betöltenie a honvédségen belül. Ez a kezdeményezés több mint 25 esztendő távlatából sem vesztett aktualitásából, hiszen bár a vívás napjainkban ismét szerepel a katonai felsőoktatás képzési programjában, a csekély óraszám miatt súlya és hatása elenyésző, így ebben a formában nem alkalmas a tiszt létezéséhez szükséges készségek fejlesztésére. Bár katonai berkeken belül sokan megkérdőjelezzik ezen sportnak a modernkori hadviselésben, illetve a tiszt értékrend kialakulásában és fejlesztésében betöltött szerepét, és legfeljebb „csak” mint hagyományőrző, vagy „csak” mint sporttevékenységként tekintenek rá, a katonai vívás és a vívósport megkérdőjelezhetetlen összefonódása, valamint a történelmi és sporttörténeti emlékek egyaránt alátámasztják létjogosultságát.

A ma is ismert, modern magyar katonai kardvívás sikerének egyik „kulcsfigurája” az 1878-as születésű Borsody László őrnagy volt, aki vívómesteri, oktatói és nevelői pályafutása alatt számos sikeres katonatisztet nevelt fel. Eredményeit annak köszönhetjük, hogy az általa kidolgozott rendszer egyedülálló volt a világon. Horváth Sz. Tibor, a Tiszti Vívóklub vívómestere a büszkeségtől csillogó szemekkel emléke-

zik vissza erre az időszakra, amikor ezekben az években a különböző világversenyeken a magyart, csak a magyar tudta legyőzni. A világon csaknem egyeduralkodók voltunk ebben a sportágban és mindenhol ismerték, elismerték, tisztelték és félték a magyar katonavívókat.

Pézsza Tibor nyugállományú ezredes, vívó, olimpiai- és világbajnok nyilatkozata szerint, a Borsody-rendszernek az alapja a szigorú pontosság, a fegyelem, és a katonás rend volt. Rendszerének tökéletességét az adta, hogy a gyakorlatot a találatadás előkészítésével együtt tanította. Így a támadás tudatosan megtervezett, tökéletesen végrehajtott felderítés eredményeként, meghatározott stratégiai alapokon nyugvó cselekedet lett. Nagyon magas elméleti és gyakorlati tudást követelt meg. Rendszere átfogóan tartalmaz minden szükséges gyakorlatot, melyeket mindig a legprecízebb és legpontosabb technikai végrehajtásokkal követelt meg. A felkészítés végső fázisában irányította csak el tanítványait a taktika felé, természetesen csak akkor, ha megvolt az a technikai repertoár, amire már magasabb szinten lehetett építeni. A rendszer valójában nem hagyott hibalehetőséget.¹ A fenti állítások Horváth Sz. Tiborral, a Tiszti Vívóklub vívómesterével készített interjú során is megerősítést nyertek. Ha a tanítvány hibát észlel a végrehajtásban, azonnal meg kell állnia és le kell lassítania mozgását, majd az akciót újra, lépésről-lépésre fel kell építenie. Ez magas fokú koncentrációs készséget, mozgáskoordinációt és türelmet követel meg a vívótól. Pont ez a módszer az, amit a Tiszti Vívóklubban a vívómester ma is átad a tanítványinak, hiszen az ő mestere, Szüts János alezredes – Borsody László tanítványa – is ezt a módszertant követelte meg tőle.²

A fenti tulajdonságok fejlesztése mellett eme nemes sportág szakmai alázatra, önfegyelemre, bajtársiasságra és csapatszellemre, rendszerszemléletre, illetve tiszteletre nevel. Fejleszti a logikus gondolkodást, a taktikai és stratégiai készségeket, a mozgáskoordinációt, valamint az állóképességet egyaránt. Katonaként a harci szellem kialakításában, illetve a felderítésben és annak eredményesebbé tételében van fontos szerepe.

Mielőtt támadásba lendülnénk, ki kell deríteni, hogy a szembenálló fél mit tervez, vagyis alapos megfigyelés során kell róla információt gyűjteni. Hasznos információ lehet például, hogy mekkora „harci” tapasztalattal rendelkezhet, mik a gyenge pontjai, amiket fel tudunk használni ellene, milyen a pillanatnyi mentális állapota, mennyi tartalékolt ereje van még, vagy hol fog legközelebb támadni. A vívás gyakorlásán keresztül tehát a megfigyelőkészséget is kiválóan lehet fejleszteni, ami többek között a katonai felderítés alapja.

A magyar katonai vívás és a sportvívás kapcsolata

Megfigyelhető, hogy az idő előre haladtával a hadviselés eszközei mindig más és más arcukat mutatták, tükrözve az adott időszak technikai lehetőségeit és harceljárásait. Így jutottunk a vívás kialakulásig, amihez a történelemben jócskán ugranunk kell, egészen a hódító háborúig, amikor is a háborúra való felkészülés, valamint a harcászat alakította ki a vívás fegyvernemeinek változatait. A mai csúcstechnológiával körülvett világunkban nehéz elképzelni, hogy kezdetekben a vadászat, a későbbiekben pedig a háború sikerét akár egy jól faragott bot, vagy egy harci szekér meg-

¹ A Magyar Honvédség youtube csatornája: A Génusz.

<https://www.youtube.com/watch?v=oZZ53JmISPU&index=2&list=PL77TcqCecq-Xn3NKSYad5W60skaNGPXgM&t=0s> (letöltés ideje: 2019. december 10.)

² Horváth Sz. Tibor interjú, Budapest, Zrínyi Miklós laktanya, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, 2018. július 28.

léte jelenthette, ma pedig már drónokról, lézerfegyverekről és kiberhadviselésről beszélhetünk. Ez az állandó fejlődésre való törekvés eredményezte az egyre korszerűbb és hatékonyabb vívőeszközök megjelenését is. Fokozatosan alakult ki a kard, a tör és a párbajtör fegyvernem, miközben végbement az ütés, a szúrás, a dőfés, a vágás, a védekezés és hárítás technikáinak, valamint mozgásanyagának fejlődése is.

A Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia

A történelmi visszatekintést magyar szempontból fontos mérföldkövel, a Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia 1808-as megalapításával célszerű kezdeni, amelynek épülete 2012 óta a tisztképzés jogutód intézményének, a Nemzeti Közszolgálati Egyetemnek ad otthont.

Az 1808. évi országgyűlés azzal a célkitűzéssel iktatta törvénybe a katonai Ludovika Akadémia felállításáról szóló VII. törvénycikket, hogy a karok és a rendek az ország védelmi ügyét ne csak az akkori időre, hanem a jövőre gondolva terjesszék ki, hogy a fiaik és az utódaik ne csak pusztán a nyers erővel, hanem a tudománnyal is tudjanak a hazáért, az alkotmányért és az uralkodóházáért harcolni.³

Az akadémia a nevét Habsburg-Estei Mária Ludovika magyar királynéről, I. Ferenc király harmadik feleségéről kapta. A királyné, a vármegyék, és a városok fő- és köznemeseseinek adakozásából tekintélyes összeg gyűlt össze, amelyeknek köszönhetően József nádor 1831-ben letehetette az épület alapkövét, majd Pollack Mihály tervei alapján klasszicista stílusban elkezdődött az akadémia felépítése.

Ekkoriban a kormány mindent elkövetett annak érdekében, hogy megakadályozza az épület kivitelezését, ám annak elkészültét az ellenmunkálatok sem tudták megakadályozni. 1836-ban az intézmény megnyithatta kapuit. A hallgatók beköltözésére viszont még jócskán várni kellett, egészen Mészáros Lázár, akkori ideiglenes hadügyminiszter intézkedéseiig, amelyeknek köszönhetően az akkor még Magyar Hadi Tanoda névre keresztelt intézmény 1849. január 7-től elkezdte fogadni növendékeit. Azonban amikor Windischgraetz Lajos herceg császári seregével bevonult Magyarországra, az intézetet rövid fennállás után bezárták. Ezt követően az épületet katonai kórházzá alakították át.⁴ 1867-ben, Magyarország alkotmányosságának helyreállítása után az 1872. évi XVI. törvénycikk kimondta, hogy állítsák helyre a magyar katonai intézetet.⁵ A Magyar Királyi Honvédségi Ludovika Akadémia így 1872. november 21-én nyithatta meg kapuit.⁶

Az intézmény egyik hátránya az volt, hogy az állításköteles kort még el nem ért ifjak ki voltak zárva falai közül, mivel a tisztképző tanfolyamra csakis a honvédséghez már besorozott, tehát legalább 20, vagy 22 éves egyéneket iskoláztak be. Mindezért a véderőtörvény volt a felelős. Ezt a korlátozást az 1882. évi XXXIX. törvénycikk oldotta fel, miszerint az önkéntesen jelentkező hadapródok a hadseregből a honvédséghez idő előtt áthelyezhetők lettek.

A törvénycikk a Ludovika Akadémia szervezetét és működését tovább módosította, így a katonai nevelőintézet, a védköteles kort el nem ért 14 és 16 éves, vagy a már 4 éves középiskolát elvégzett növendékek számára egyaránt kínált lehetőséget a továbbtanulásra. Őket a 4 éves tanfolyam elvégzése után hadapróddá nevezték ki,

³ Siposné prof. dr. Kecskeméthy Klára: A ludoviceum: a Ludovika Akadémia története. Budapest, Bonum Publicum, 2014. 3. szám, p. 14.

⁴ M. Kir. Honvéd. Ludovika Akadémia. Budapest, Pesti könyvnyomda-részvény-társaság, 1900, p. 3.

⁵ 1872. évi XVI. törvénycikk

⁶ M. Kir. Honvéd. Ludovika Akadémia. Budapest, Pesti könyvnyomda-részvény-társaság, 1900, p. 4.

de kivételes esetekben akár tisztekké is.⁷ Az 1889. évi VI. törvénycikk 21.§ – tovább enyhítve a helyzetet – megszüntette azt a visszásságot, miszerint a Ludovika Akadémia végzett növendékeit előbb a hadsereghez sorozták. Ez a törvény elrendelte, hogy a végzett hallgatókat azonnal a honvédséghez sorozzák be.⁸

Az 1890. évi XX. törvénycikk a fölveendő ifjak számát hatvanra, illetve kilencvenre emelte.⁹ A Ludovika Akadémia a már felemelt létszámot évről évre képes volt ugyan felölteni, de a honvédség erőteljes fejlődésének köszönhetően még így sem tudta fedezni a haderő tiszti szükségleteit. Megjelent az igény egy új szervezeti struktúrára, amely nemcsak az Akadémia nívóját emelte, hanem a csapattisztek képzésére és nevelésére is nagy létszámban biztosított lehetőséget a későbbiekben.¹⁰ Ennek érdekében a beérkezett további adományokból 1893-ban egy vívóteremmel bővítették ki az épületegyüttest, 1894-ben pedig egy emeletet húztak a fő- és a szárnyépületet összekötő folyosóra.¹¹

A vívóterem kialakításával az volt a cél, hogy a növendékek a kard iskolászerű használatában ügyességre tegyenek szert, s hogy a gyalog főtiszt megtanulja a tisztelgést a karddal.¹² A növendékek ellátása ebből kifolyólag természetesen a vívásnál viselendő zsávolyruházatra is kiterjedt, amit az intézetbe léptükkor kötelezően megkaptak a tornaruha, a három rendbeli házi, a kijáró és díszruha, valamint a lovaglónadrág, csizma, és hat pár fehérenemű mellett.¹³ Ebben a vívóteremben tanított Borsody László őrnagy is, aki egész életét a katonai pályafutásra és a vívással való foglalkozásra, avagy a vívóknak a pallérozására tette fel.

A másik intézkedés az volt, hogy törvényben szabályozták a Ludovika Akadémia tisztképző tanfolyamát úgy, hogy a továbbiakban ne csak a magyar királyi honvédség számára neveljen tiszteket, hanem a közös hadsereg számára is. Az 1897. évi XXIII. törvénycikk ekkor ezt egy strukturális átalakítással orvosolta.¹⁴ Az intézmény szintén ebben az évben kapta meg az akadémiai címet és annak megfelelő szintű oktatást.¹⁵

Az első világháborúban a Ludovika Akadémia működése szünetelt, így Borsody László őrnagy – sok bajtársával együtt – önként jelentkezett harctéri szolgálatra.

Az akadémia újraindítását 1919. szeptember 18-án rendelte el Schnetzer Ferenc, akkori hadügyminiszter, majd rá egy évre felállította a Magyar Királyi Vívó és Testnevelő tanfolyamot, amely okleveles katonai sporttanárokat nevelt ki.

Az 1920. június 4-én aláírt trianoni békediktátum mindössze egyetlen tiszti utánpótlást biztosító intézményt engedélyezett a honvédség keretein belül, így a Ludovika Akadémián 1920. szeptember 27-én beindított oktatást egészen 1927 márciusáig titokban kellett tartani.

1939-ben, az akadémia Gömbös Gyula akkori honvédelmi miniszter rendelkezésének köszönhetően darabjaira szakadt. Siposné prof. dr. Kecskeméthy Klára írá-

⁷ 1882. évi XXXIX. törvénycikk

⁸ 1889. évi VI. törvénycikk

⁹ 1890. évi XX. törvénycikk

¹⁰ M. Kir. Honvéd. Ludovika Akadémia. Budapest, Pesti könyvnyomda-részvény-társaság, 1900, p. 6.

¹¹ Siposné prof. dr. Kecskeméthy Klára: A ludoviceum: a Ludovika Akadémia története. Budapest, Bonum Publicum, 2014. 3. szám, p. 16.

¹² M. Kir. Honvéd. Ludovika Akadémia. Budapest, Pesti könyvnyomda-részvény-társaság, 1900, p. 20.

¹³ M. Kir. Honvéd. Ludovika Akadémia: i.m. 24.

¹⁴ 1897. évi XXIII. törvénycikk

¹⁵ Rada Tibor: A Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia és a Testvérintézetek Összefoglalt Története (1830–1945). Budapest, Gálos-Nyomdász Kft., 1998, p. 24.

sából¹⁶ kiderül, hogy a még hagyományok szerint végrehajtott utolsó, igazán látványos hadnagyavatásra 1943. augusztus 20-án került sor, majd a Ludovika Akadémia és a hozzá tartozó intézmények bezárták kapuikat.

Az első világháborút lezáró békediktátum, mindezek mellett a Magyar Királyi Vívó és Testnevelő tanfolyam azonnali bezárásáról is rendelkezett. A katonavívók utánpótlása csak 1925-ben oldódott meg, amikor Borsody László őrnagy ismét tudott élni szenvedélyének és hivatásának. Ekkor hozták létre a Magyar Királyi Sportoktatói tanfolyamot, ahol már, mint fővívómester vett részt az oktatásban. Az intézmény és az ott elsajátítható Borsody-módszer híres volt Európa szerte, így minden országból özönlöttek a vívni kívánó katonatisztek.

1932-ben ismét változás következett be a katonai vívás történetében. Létrejött a Magyar Királyi Honvéd Toldi Miklós Sporttanár és Vívómesterképző intézet, ahol szintén Borsody László őrnagy volt a vívómester. Az intézet bár Európa legmodernebb, és legjobban felszerelt katonai testnevelő oktatási helyszíne volt, ennek ellenére lehetett érezni a folyamatos változtatásokban, hogy valami nincs rendben. Nem volt már meg a rendszer, a fix helyszín a katonai vívásban és ez ki is hatott a katonavívók számára és teljesítményükre egyaránt.¹⁷

A két töréspont

A fent említett tiszti vívó oktatási helyszínek mellett célszerű megemlíteni a Magyar Athletikai Clubot, amely 1875-ben indult útjára Esterházy Miksa gróf és Molnár Lajos kezdeményezésére. Ez a klub már nemcsak a honvédek, hanem a magyar középosztály számára is lehetővé tette a vívás művészetének elsajátítását. Az intézmény első vívómestere Keresztessy József lett. 1894. május 20-án a vívómesterek itt szervezték meg az első országos vívó akadémiát.¹⁸

Az I. világháborút követően, a 30-as években a vívás olyannyira népszerűvé és mindenki számára elérhetővé vált, hogy a magyar vívók taroltak minden világbajnokságon egyéniben és csapatban egyaránt.¹⁹ Az első, az 1896-os athéni olimpián bár magyar vívó még nem vett részt, a sportág itthoni nagy népszerűségének köszönhetően hamarosan megismerte a világ a magyarok fényes kardját. Magyarországon a vívás a legeredményesebb olimpiai sportág évtizedek óta és azon belül a kard a legeredményesebb versenyszám.

A 1. táblázat 1908-tól, vagyis attól az olimpiától kezdve tartalmazza az összes érmet szerzett vívót, amikor már mi, magyarok is jelen voltunk a világversenyen. A katonai vívók szerepének kiemelése érdekében nevük vastagon szedve szerepel az összesítésben. Azon sorok, ahol egyszerre több név is szerepel egy érem mellett, a csapat-versenyszámokat jelölik. A táblázat tanulmányozása nem kis büszkeséggel kell, hogy eltöltsön minden vívót, katonatisztet, vagy sportszerető magyart.

Olimpia	Érem	Név	Fegyver-nem
---------	------	-----	-------------

¹⁶ Siposné prof. dr. Kecskeméthy Klára: A Ludoviceum: a Ludovika Akadémia története. Budapest, Bonum Publicum, 2014. 3. szám, p. 16.

¹⁷ A Géniusz. A Magyar Honvédség hivatalos youtube csatornája, 2017. február 23., <https://www.youtube.com/watch?v=oZZ53JmISPU&t=1185s> (letöltés ideje: 2018. december 12.)

¹⁸ Zuber Ferenc: A Magyar Athletikai Club története 1875–1925. Budapest, Magyar Athletikai Club kiadó, 1925, pp. 10-14.

¹⁹ Kahlich Endre – Gy. Papp László – Subert Zoltán: Olimpiai játékok 1896–1976. Budapest, Kossuth kiadó, Harmadik, átdolgozott és bővített kiadás, 1977, p. 12.

1908 London	arany	Fuchs Jenő	kard
	arany	Földes Dezső, Fuchs Jenő, Gerde Oszkár, Tóth Péter, Werkner Lajos, dr. Apáti Jenő	kard
	ezüst	Zulavszky Béla	kard
1912 Stock- holm	arany	Fuchs Jenő	kard
	arany	Berty László , Földes Dezső, Fuchs Jenő, Gerde Oszkár, Mészáros Ervin , Schenker Zoltán , Tóth Péter, Werkner Lajos	kard
	ezüst	Békessy Béla	kard
	bronz	Mészáros Ervin	kard
1924 Párizs	arany	Pósta Sándor	kard
	ezüst	Berty László , Garay János, Pósta Sándor , Rády József , Schenker Zoltán , Széchy László, Tersztyánszky Ödön , Uhlyárik Jenő	kard
	bronz	Garay János	kard
	bronz	Berty László , Lichtneckert István, Pósta Sándor , Schenker Zoltán , Tersztyánszky Ödön	tőr
1928 Am- sterda m	arany	Tersztyánszky Ödön	kard
	arany	Garay János, Glykais Gyula, Gombos Sándor, Petschauer Attila, Rády József , Tersztyánszky Ödön	kard
	ezüst	Petschauer Attila	kard
1932 Los An- geles	arany	Piller György	kard
	arany	Gerevich Aladár, Glykais Gyula, Kabos Endre, Nagy Ernő , Petschauer Attila, Piller György	kard
	bronz	Kabos Endre	kard
	bronz	Bogen Érna	tőr
1936 Berlin	arany	Kabos Endre	kard
	arany	Berczelly Tibor , Gerevich Aladár, Kabos Endre, Kovács Pál , Rajcsányi László, Rajczy Imre	kard
	arany	Elek Ilona	tőr
	bronz	Gerevich Aladár	kard
1948 London	arany	Gerevich Aladár	kard
	arany	Berczelly Tibor , Gerevich Aladár, Kárpáti Rudolf , Kovács Pál , Papp Bertalan , Rajcsányi László	kard
	arany	Elek Ilona	tőr
	bronz	Kovács Pál	kard
	bronz	Maszlay Lajos	tőr
1952 Helsinki	arany	Kovács Pál	kard
	arany	Berczelly Tibor , Gerevich Aladár, Kárpáti Rudolf , Kovács Pál , Papp Bertalan , Rajcsányi László	kard
	ezüst	Gerevich Aladár	kard
	ezüst	Elek Ilona	tőr
	bronz	Berczelly Tibor	kard
	bronz	Berczelly Tibor , Gerevich Aladár, Maszlay Lajos , Palócz Endre, Sákovics József, Tilli Endre	tőr
1956 Melbour	arany	Kárpáti Rudolf	kard
	arany	Gerevich Aladár, Hámori Jenő, Kárpáti Ru-	kard

n		dolf , Keresztes Attila, Kovács Pál , Magay Dániel	
	ezüst	Balthazár Lajos, Berzsenyi Barnabás, Marosi József, Nagy Ambrus, Rerrich Béla, Sákovics József	párbajtőr
	bronz	Fülöp Mihály, Gyuricza József, Marosi József, Sákovics József, Somodi Lajos, Tilli Endre	tőr
1960 Róma	arany	Kárpáti Rudolf	kard
	arany	Delneky Gábor, Gerevich Aladár, Horváth Zoltán, Kárpáti Rudolf, Kovács Pál , Mendelényi Tamás	kard
	ezüst	Horváth Zoltán	kard
	ezüst	Juhász Katalin, Kovácsné Nyári Magda, Rejtő Ildikó, Sákovicsné Dömölky Lídia, Székelyné Marvalics Gyöngyi	tőr
1964 Tokió	arany	Pézsza Tibor	kard
	arany	Bárány Árpád, Gábor Tamás, Kausz István, Kulcsár Győző, Nemere Zoltán	párbajtőr
	arany	Rejtő Ildikó	tőr
	arany	Juhász Katalin, Marosi Paula, Mendelényiné Ágoston Judit, Rejtő Ildikó, Sákovicsné Dömölky Lídia	tőr
1968 Mexikóváros	arany	Kulcsár Győző	párbajtőr
	arany	Fenyvesi Csaba, Kulcsár Győző, B. Nagy Pál, Nemere Zoltán, Schmitt Pál	párbajtőr
	ezüst	Kamuti Jenő	tőr
	ezüst	Bóbis Ildikó, Jármyné Gulácsi Mária, Marosi Paula, Rejtő Ildikó, Sákovicsné Dömölky Lídia	tőr
	bronz	Pézsza Tibor	kard
	bronz	Bakonyi Péter, Kalmár János, Kovács Tamás, Meszéna Miklós, Pézsza Tibor	kard
	bronz	Rejtő Ildikó	tőr
1972 München	arany	Fenyvesi Csaba	párbajtőr
	arany	Erdős Sándor, Fenyvesi Csaba, Kulcsár Győző, Osztrics István, Schmitt Pál	párbajtőr
	ezüst	Kamuti Jenő	tőr
	ezüst	Bóbis Ildikó	tőr
	ezüst	Bóbis Ildikó, Matuscsákné Rónay Ildikó, Rejtő Ildikó, Szolnoki Mária, Tordasi Ildikó	tőr
	ezüst	Marót Péter	kard
	bronz	Kulcsár Győző	párbajtőr
	bronz	Bakonyi Péter, Gerevich Pál, Kovács Tamás, Marót Péter, Pézsza Tibor	kard
1976 Montreal	arany	Tordasi Ildikó	tőr
	bronz	Kulcsár Győző	párbajtőr
	bronz	Bóbis Ildikó, Kovács Edit, Maros Magda, Rejtő Ildikó, Tordasi Ildikó	tőr
1980	ezüst	Kolczonay Ernő	párbaj-

Moszk- va			tőr
	ezüst	Maros Magda	tőr
	bronz	Gedővári Imre	kard
	bronz	Gedővári Imre, Gerevich Pál, Hammang Ferenc, Nébald György, Nébald Rudolf	kard
bronz	Kovács Edit, Maros Magda, Stefanek Gertrúd, Szőcs Zsuzsanna, Tordasi Ildikó	tőr	
1988 Szöul	arany	Bujdosó Imre, Csongrádi László, Gedővári Imre, Nébald György, Szabó Bence	kard
	bronz	Busa István, Érsek Zsolt, Gátai Róbert, Szekeres Pál, Szelei István	tőr
	bronz	Jánosi Zsuzsa, Kovács Edit, Stefanek Gertrúd, Szőcs Zsuzsanna, Tuschák Katalin	tőr
1992 Barce- lona	arany	Szabó Bence	kard
	ezüst	Abay Péter, Bujdosó Imre, Köves Csaba, Nébald György, Szabó Bence	kard
	ezüst	Hegedűs Ferenc, Kolczonay Ernő, Kovács Iván, Kulcsár Krisztián, Totola Gábor	párbaj- tőr
1996 Atlanta	ezüst	Köves Csaba, Navarrete József, Szabó Bence	kard
	bronz	Imre Géza	párbaj- tőr
	bronz	Szalay Gyöngyi	párbaj- tőr
2000 Sydney	arany	Nagy Tímea	párbaj- tőr
2004 Athén	arany	Nagy Tímea	párbaj- tőr
	ezüst	Nemcsik Zsolt	kard
	ezüst	Boczkó Gábor, Imre Géza, Kovács Iván, Kulcsár Krisztián	párbaj- tőr
2008 Peking	bronz	Mincza-Nébald Ildikó	párbaj- tőr
2012 London	arany	Szilágyi Áron	kard
2016 Rio de Janeiro	arany	Szász Emese	párbaj- tőr
	arany	Szilágyi Áron	kard
	ezüst	Imre Géza	párbaj- tőr
	bronz	Boczkó Gábor, Imre Géza, Rédli András , Somfai Péter	párbaj- tőr

1. táblázat

Magyar győzelmek vívásban az újkori olimpiai játékokon 1908-tól 2016-ig(forrás: Magyar Vívó Szövetség honlapja, <http://hunfencing.hu/>, szerkesztették a szerzők)

A táblázatban jelöltük az 1956-os olimpiát követő első törésvonalat. Ettől az időponttól egészen a második töréspontig, az 1972-es olimpiáig mindössze három

katonavívó képviselte hazánkat a világvorsenyeken. Megtört a vívógenerációk közti folyamatos átmenet, ami biztosította volna a katonasportolók utánpótlását.

Horváth Sz. Tibor vívómester a kérdésre, hogy miért alakulhatott ki ez a törés elmondta, hogy a II. világháború utáni politikai rendszerben „osztályidegenek” lettek mind a katona, mind pedig a civil vívók, a kialakult helyzetet a forradalom pedig csak tovább súlyosbította. Számukra két lehetőség állt fent, vagy disszidálnak, vagy saját klubbot alakítanak. Az előbbi lehetőség egyik jellegzetes példája, hogy az 1956-os olimpia után az aranyérem szerző hat fős csapatból csak hárman érkeztek csak vissza. Kárpáti Rudolf vezérőrnagyot, Kovács Pál dandártábornokot és Gerevich Aladárt a haza szolgálata iránti elkötelezettség hazaszólította, így ők a verseny után visszautaztak Budapestre. Magay Dániel, Hámori Jenő, és Keresztes Attila az Egyesült Államokban telepedtek le, őket nem kötelezte a honvédelem ügye. Hámori Jenő így emlékszik vissza az akkori helyzetre „... a magam nevében azt tudom mondani, hogy nem bántam meg a döntést, még akkor sem, ha azokban az években a nevünket sem lehetett kiejteni odahaza, hiszen disszidensek voltunk. Az Újvilágban sem szakadtam el szeretett sportágamtól, kétszer nyertem meg az Egyesült Államok bajnokságát, sőt, az 1964-es tokiói olimpiára is eljutottam az amerikai csapat tagjaként. Emlékszem, mekkora örömmel üdvözöltem akkor a magyarokat, akik kissé furcsán néztek rám, hogy a csillagos-sávós melegítő feszül rajtam...”²⁰

Az itthon maradt két katonatiszt 1960-ban még a dobogó legfelső fokára állhatott, és Pézsa Tibor ezredesnek köszönhetően még 1972-ig szereztek dicsőséget katonák a magyar vívósportnak.

A katonavívók kiszorulásával együtt a kardvívás is veszített hazai népszerűségéből és ezzel együtt eredményességéből, így a 70-es éveket hazai viszonylatban a párbajtőr és tőr dominálta. Itt érdemes lehet megjegyezni, hogy ma már a katonai vívásban a konvencionális kardot teljesen felváltotta a párbajtőr, mint egyfajta „combat” fegyvernem. Ma a nemzetközi katonai vívóversenyeknek a fő fegyverneme egyértelműen a párbajtőr, ami a kardnál lényegesen egyszerűbb, jóval kevesebb szabállyal rendelkezik, viszont a bírászkodás – ennek is köszönhetően – sokkal objektívebb.²¹ A hosszas szünetet több mint négy évtizeddel később sikerült megtörni, amikor 2016-ban ismét egy katonatiszt is felállhatott az olimpiai dobogóra, igaz már nem kard, hanem párbajtőr fegyvernemben.

Visszatérve a sportág eredményeinek, illetve azok megoszlásának szemléltetéséhez, összeállításra került egy áttekintő táblázat (2. táblázat), ami a katona és civil vívók érmeinek idő és fegyvernem szerinti eloszlását tartalmazza mátrixos formában, az olimpia éve, fegyverneme, egyéni/csapat csoportosításban.

A férfiak és nők által elért eredményeket F illetve N betűkkel jeleztük. A táblázatban a csapateredményeket vegyes (katona/civil) összeállítás esetén, a katonák oszlopában tüntettük fel. A cél: kiemelni azt a visszaesést, amely a hazai kardvívásban bekövetkezett az egyenruhás utánpótlás megszűnésével.

Az 1908 és 1960 között a magyarok részvételével megrendezett 10 olimpián mindössze egyszer fordult elő, hogy nem volt katona a csapatban (1908), és mindössze egyszer, hogy nem a magyar csapatnak játszották a himnusz (1924 ezüstérem). Az 1964 és 2016 közötti 13 olimpián ugyanakkor magyar kardcsapat mindössze egyszer állhatott a dobogó legfelső fokára (1988), kétszer lehetett ezüstérmes

²⁰ Lantos Gábor: Az aranyérem története, 1956. kard csapat. In: Olimpiai érmeseink - Magay Dániel. Budapest, Magyar Olimpiai Bizottság Honlapja, <http://olimpia.hu/champdata/details/id/24001/> (letöltés ideje: 2018. december 22.)

²¹ Dr. Szepesi László: Szabályismertetési film. Budapest, Tanítóképző Főiskola, p. 3. (letöltés ideje: 2018. december 22.)

(1992, 1996), és háromszor bronzérmes (1968, 1972, 1980). Ez utóbbi eredmények közül kettőt még katonai csapattal vívott ki magának a nemzeti különítmény, a második töréspontot megelőzően. Ha a kardvívásban szerzett összes érem számát vizsgáljuk, a töréspont előtt az olimpiai válogatottunk 13 olimpián 36 éremmel (20 arany, 7 ezüst, 9 bronz), az azt követő 10 nyári játékon pedig 9 éremmel (4 arany, 3 ezüst, 2 bronz) gazdagította az ország éremtáblázatát.

	KARD				TÓR				PÁRBAJTÓR			
	KATONA		CIVIL		KATONA		CIVIL		KATONA		CIVIL	
	egyé- ni	csa- pat	egyé- ni	csa- pat	egyé- ni	csa- pat	egyéni	csapat	egyé- ni	csa- pat	egyéni	csa- pat
190 8	F		F	F								
191 2	F F F		F									
192 4	F	F	F			F						
192 8	F	F	F									
193 2	F	F	F				N					
193 6		F	F F				N					
194 8		F F	F		F		N					
195 2	F F F		F			F	N					
195 6	F	F						F				F
196 0	F	F	F					N				
196 4	F						N	N				F
196 8		F F					F N	N			F	F
197 2			F				F N	N			F	F F
197 6							N	N				F
198 0			F	F			N	N			F	
198 8				F				F N				
199 2			F	F								F
199 6				F							F N	
200 0										N		

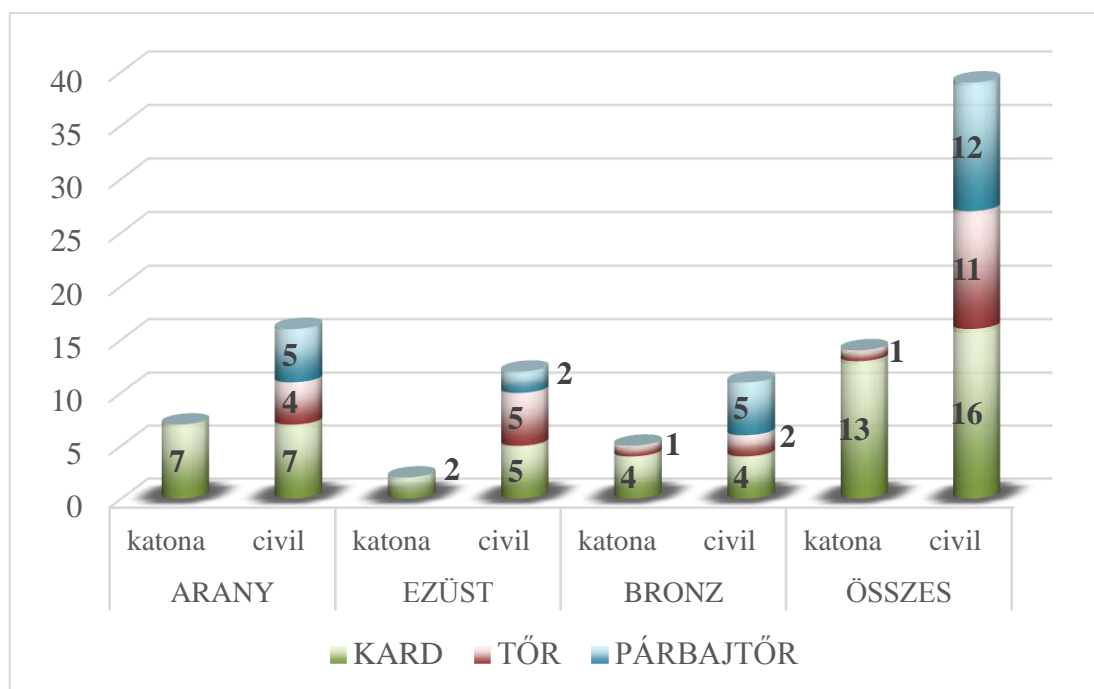
2004				F									N	F
2008													N	
2012				F										
2016				F									F	NF
	A E B	A E B	A E B	A E B	A E B	A E B	A E B	A E B	A E B	A E B	A E B	A E B	A E B	A E B
	7 2 4	8 1 2	7 5 4	2 2 1	- - 1	- - 2	4 5 2	1 3 5	- - -	- - 1	5 2 5	3 3 -		

2. táblázat

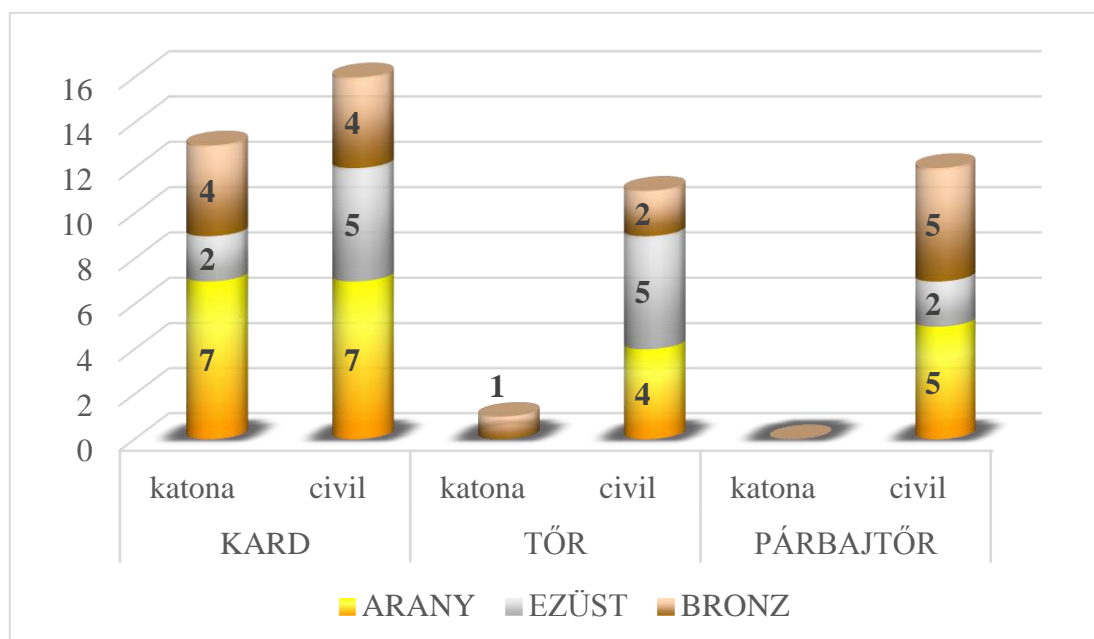
Érmek eloszlása az újkori olimpiai játékokon 1908-tól 2016-ig(forrás: Magyar Vívó Szövetség honlapja, <http://hunfencing.hu/>, szerkesztették a szerzők)

Az 1972-ig terjedő terminusban ez 2,77 érmet, az azt követően pedig 0,9 érmet jelentett átlagosan olimpiánként, ami azt jelenti, hogy katonák nélkül a fegyvernem eredményessége harmadára esett vissza! Az egyéni aranyérmek számának megoszlása tekintetében az újkori olimpiák történetében a magyar katona és civil vívók egyaránt 7–7 sikert könyvelhetnek el, az előbbiek 13, az utóbbiak 23 olimpiai részvétel mellett, azaz ebben a kontextusban a katonai vívók eredményessége 0,54 egyéni aranyérem olimpiánként, míg a civil vívók esetében ez a szám csak 0,3. Természetesen a teljességhez az is hozzátartozik, hogy 1972-ig vívóink nemcsak a világ összes többi vívójával, hanem egymással is versenyeztek egyéniben a legfényesebb éremért, így többször fordult elő, hogy egyszerre kettő vagy akár három magyar állhatott fel egyszerre a dobogóra, katona és civil vegyesen. Ebből akár azt a következtetést is levonhatjuk, hogy ez a fajta versengés kifejezetten jót tett a sportág, illetve a fegyvernem eredményességének, hiszen a magyar vívók a felkészülés időszakában „házon belül” is a világ legerősebb ellenfelei ellen készülhettek.

A vívás többi szakágát is bevonva a vizsgálatba, már lényegesen árnyaltabb a kép, hiszen igazából csak a kardvívás számított tradicionális katonai sportágnak, legalábbis ami Magyarországot illeti. A civil sportolók dominanciája mellett, ennek ellenére még az első töréspont előtti időszakban katonavívóink törben egy egyéni és két csapat bronzéremben való közreműködéssel járultak hozzá a sportág eredményességéhez, illetve a 2016-os olimpián Rédli András főhadnagy a párbajtőr csapat tagjaként állhatott még fel a dobogó harmadik fokára. A 3. táblázat a megszerzett egyéni érmek színe, illetve azok fegyvernemek közötti megoszlását szemlélteti, míg a 4. táblázat az egyes fegyvernemekben szerzett érmek szín szerinti arányait mutatja a katona és civil vívók viszonylatában. Az arányok értelmezéséhez az alábbi körülményt érdemes figyelembe venni. 1956-tól, azaz az első töréspontot követően már csak három katonavívó léphetett pástra az olimpiákon, míg 1972-től több mint 40 évig kizárólag civil vívók indultak nemzeti színekben világversenyeken.

3. táblázat

Az egyéni vívó versenyszámokban szerzett érmek megoszlása(forrás: Magyar Vívó Szövetség honlapja, <http://hunfencing.hu/>, szerkesztették a szerzők)

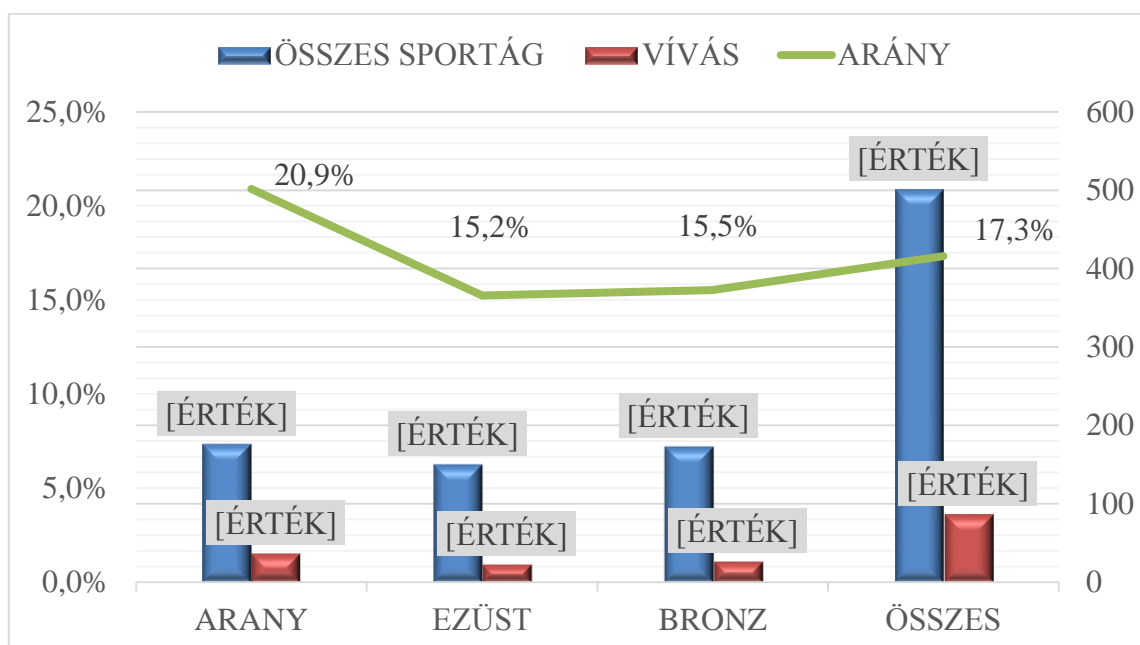
4. táblázat

A vívás versenyszámaiban szerzett egyéni olimpiai érmek megoszlása(forrás: Magyar Vívó Szövetség honlapja, <http://hunfencing.hu/>, szerkesztették a szerzők)

A mátrixban jelölt eredmények alapján sok további érdekes megállapítást is tehetnénk akár az időbeni, vagy nemek szerinti eloszlás tekintetében, vagy ha felvázolnánk az egyes olimpiai szereplések mögött meghúzódó emberi történeteket. Ez vonatkozna arra is, ha elemeznénk Magyarország aktuális politikai, társadalmi, kato-

nai, gazdasági, diplomáciai helyzetét, vagy a sportszakmai hátteret, az edzőképzés, vagy a kiválasztás rendszerét, továbbá az ezek mögött meghúzódó különböző komplex folyamatok összefüggéseit, de ezek nem képezik tárgyát jelen írásnak.

A vívás magyar sportéletben való jelentőségét szemlélteti az 5. táblázat, ami az olimpiákon ebben a sportágban szerzett érmek arányát jeleníti meg az összes olimpiai sportágban szerzett magyar érmek számához képest. Minden csapatban elnyert érmet egy eredményként vettünk számításba.²² Ezek alapján 1906-tól 2016-ig összesen 177 olimpiai aranyérmek érték el a magyar sportolók, amelyből 37 a magyar vívók kiemelkedő szereplésének köszönhető. Ez az arány különösen figyelemreméltó annak fényében, hogy a vívás mellett további harminckilenc sportág különböző versenyszámaiban mérhették össze tudásukat a világ legjobbjaival sportolóink.

5. táblázat

**A vívásban szerzett olimpiai érmek aránya
az összes magyar olimpiai érem számához viszonyítva**

(forrás: Magyar Vívó Szövetség honlapja, <http://hunfencing.hu/>, szerkesztették a szerzők)

A fentiek értékelésével megállapíthatjuk, hogy a katonavívók közvetlenül az egyéniben és csapatban szerzett érmek megszerzésével, valamint közvetve a civil vívók felkészülésében ellenfélként és vívómesterekként való részvételükkel kulcsszerepet játszottak abban, hogy a vívás Magyarország legeredményesebb sportjává váljon. Ennek köszönhető az is, hogy az elmúlt évszázad óta a legnagyobb vívónemzetek között tartják számon Magyarországot közvetlenül Olaszországot és Franciaországot követően, amelyek 125 és 118 olimpiai éremmel vezetik az örökranglistát. 1956 után ugyanakkor a katonai vívók fokozatosan kiszorultak a sportvívásból, aminek köszönhetően kardvívásban hazánk eredményessége harmadára esett vissza, és a katonai vívóhagyományok ápolása ezzel hosszú időre meg is szűnt. Egészen a rendszerváltásig kellett várni arra, hogy a megteremtődjenek a tradíció újjáélesztésének feltételei egy olyan klub alapításával, ami a mai napig is lehetőséget biztosít többek között a katonai felsőoktatás hallgatóinak, honvéd tisztjelölteknek és általában a

²² Bővebben: Olimpiai sportágak. Magyar Olimpiai Bizottság honlapja, <http://olimpia.hu/olimpiai-sportagak> (letöltés ideje: 2018. december 26.)

Magyar Honvédség tagjainak, a vívósport alapjainak elsajátításától egészen a versenyszerű sporttevékenység végzéséig.

A Tiszti Vívóklub

A bevezetőben említett, 1992-ben kelt levél tanúsága szerint a szerző felismerte azt a tényt, hogy a katonavívók az elmúlt évtizedekben teljesen eltűntek a versenyzők soraiból, és ez nem tett jót a magyar vívósportnak sem. Ezért arra kérte Für Lajos honvédelmi minisztert, teremtsen meg a Magyar Honvédség katonái számára a vívás elsajátításának és gyakorlásának feltételeit. A pozitív válasz azt tartalmazta, hogy kötelezővé ugyan nem teszik, de azok a katonai tanintézetek, amelyek megalapítják saját vívóklubjukat, anyagi támogatást kapnak a szakmai munka beindításához és a működtetéshez. A felhívásra válaszul három intézmény tett vállalást a kitűzött cél megvalósítására és kezdte meg az erre való felkészülést, majd indította be a vívás-oktatást. Ezek az intézmények ma már nem is léteznek, és a támogatás is rövid időn belül elapadt, mégis az egykori Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola bázisán létrehozott Tiszti Vívóklub a mai napig teljesíti az országban egyedülként küldetését.

Az 1992-ben a Honvéd Bolyai János Sportegyesület szakosztályaként létrehozott klub alapítója és első vezetője Horváth Sz. Tibor vívómester volt, aki 55 évnyi edzői tapasztalattal a háta mögött vesz részt a mai napig a sportág népszerűsítésében és a tagok szakmai felkészítésében. Többek között neki, valamint a közreműködő szakemberek áldozatos tevékenységének, továbbá a munkájukat erkölcsileg, illetve anyagilag is támogató szervezeteknek köszönhetjük a katonai vívóélet újjáéledését és működtetését. A klub első vívótermét a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolán alakították ki 1993-ban. Nevét 1994. május 20-án Szüts János alezredes, vívó mesteredző iránti tiszteletből vette fel, aki Borsody László őrnagy tanítványaként többek között Horváth Sz. Tibor mestere is volt.

A klub első elnöke Rádli Tibor ezredes, a főiskola parancsnokának első helyettese volt. A szakosztály akkor azért jött létre, hogy a honvéd tisztjelöltek megismerkedhessenek a vívás hagyományaival. A szervezet fennmaradásának záloga 20 évnyi működés után az volt, hogy 2013-tól a Nemzeti Közszerződési Egyetem Sportegyesület szakosztályaként folytatják sportszakmai munkájukat a Zrínyi Miklós Lak-tanya és Egyetemi Campus területén.²³ A szervezet elsődleges feladata többek között, hogy elérhetővé tegye a vívósportot minél szélesebb társadalmi rétegek számára ezáltal növelve a sportszakmai nevelés bázisát. Ez megteremti a honvéd tisztjelöltek vívásoktatásának feltételeit és fejlődésének lehetőségét is nagyszámú tagság folyamatos fenntartásával, ami biztosítja a megfelelő létszámú és felkészültségű edzőpartner számukra. Emellett lehetőséget biztosít a magyar és a tiszti vívóhagyományok ápolására egyaránt.

A klub vezetői stratégiai fontosságú feladatként tekintenek az utánpótlás nevelésére, valamint a más sportegyesületek vívószakosztályaival és a veteránvívók szervezeteivel való együttműködésre. Nagyon fontos, hogy bár a szakosztály a honvédtisztképzés fellegvárában működik, bárkit szívesen várnak a soraikban. Ennek kapcsán Padányi József mk. vezérőrnagy a Tiszti Vívóklub 25. évfordulóján megrendezett ünnepségen kifejtette, ez a szakosztály *„egy fontos kapcsolódási pont a Magyar Honvédség és a társadalom között.”*²⁴

²³ Vívó szakosztály. Nemzeti Közszerződési Egyetem Honlapja, In: Egyetemi sportigazgató (ESI) <https://sportosegyetem.uni-nke.hu/nke-sportegyesulet/szakosztalyok/vivo-szakosztaly> (letöltés ideje: 2018. december 26.)

²⁴ Takács Vivien: En garde! Honvédelmi Minisztérium Honlapja, 2017. https://honvedelem.hu/cikk/66649_en_garde (letöltés ideje: 2018. december 28.)

A vívóklub szakmai munkájában amatőr és hobbivívók, valamint igazolt versenyzők egyaránt rendszeresen részt vesznek. A sportág bővelkedik a versenyekben, és a kard fegyvernem felfuttatásával párhuzamosan a versenyzési aktivitás is emelkedik, miközben a párbajtőr dominanciája a jellemző. *„Tagságunk sokszínűségének köszönhetően a versenyek legszélesebb skáláján tudunk indulni az amatőr versenyektől a veterán versenyeken át az egyetemista, illetve profi felnőtt és korosztályos bajnokságokig.”*²⁵ A megalakulás óta megrendezésre kerülő háziversenyen, a Bolyai Kupán az egyenruhás sportolók mellett a civil résztvevők is szép sikereket érnek el évről évre. Ezek a rendezvények a nemes versengés mellett a sportág népszerűsítésére is kiváló alkalmat teremtenek.

A Tiszti Vívóklub jelenlegi székhelyén sem a helyszíni adottságok, sem az edzői háttér, illetve a képzési programok kötöttsége miatt nem volt arra lehetőség korábban, hogy minden tisztjelölt kötelező foglalkozások keretében, meghatározott óraszámban részesüljön vívásoktatásban. Az elmúlt években történt ugyanakkor előrelépés, hiszen a mostani tantervben a hallgatóknak a katonai testnevelés tantárgy keretében lehetőségük van arra, hogy több sportág között a vívással is megismerkedjenek minimális óraszámban (20 tanóra), ami legfeljebb a kardvívás alapjainak elsajátítására elegendő.

Elhelyezés tekintetében a vívóklub nagy előrelépés küszöbén áll, hiszen az egykori Ludovika Akadémia szárnyépületében kialakítás alatt áll egy két vívótermes komplexum, aminek birtokbavételével az egykori ludovikás vívóterem közvetlen szomszédságában, történelmileg hiteles helyszínen folytathatja működését. Az előzetes tervek alapján 2019-ben a hallgatók már birtokba is vehetik a 14 pásttal és korszerű felszerelésekkel rendelkező új objektumot, ahol remélhetőleg már megnövelt óraszámban ismerkedhetnek meg a vívósporttal és a tiszti vívóhagyományokkal. A szkeptikusok által feltett kérdés ezen a ponton az szokott lenni, hogy miért van egyáltalán szükség a honvéd tisztjelöltek számára vívásoktatásra a 21. századi hadviselési elveinek és módszereinek időszakában?

A vívás, mint a jellemformálás eszköze

A honvéd tisztjelölteket – akik a leghazafiasabb pályára készülnek, hiszen esküjük szerint, hazánk haderejének tagjaiként akár az *életük árán* is védelmet nyújtanak annak állampolgárainak – már a bevonulásuk első napjától mindazon erények fejlesztésére kell nevelni, amelyekkel rendelkezniük kell ahhoz, hogy kialakuljon bennük a haza iránti szeretet, a szakmájuk iránti lelkesedés, a hűség, a kötelességtudat, a társaikkal szemben érzett bajtársiasság, a parancsoknál az azonnali engedelmesség, vagy a harcban őket átjáró bátorság.²⁶ A legtöbb küzdősporthoz hasonlatosan a vívás a katonai tevékenységből, felkészítésből eredeztethető, a harci előkészületekből fejlődött ki, és pont azokat a képességeket fejleszti, amire egy honvéd tisztjelöltnek elengedhetetlen szüksége van. A vívás azáltal, hogy az egészséges életmódra nevel, segít fejleszteni a négy alapképességet, ami az erő, az ügyesség, a gyorsaság és az állóképesség.²⁷ Horváth Sz. Tibor, a Tiszti Vívóklub vívómestere elmondta, hogy a vívásnak a sokoldalú katonatiszt kialakításában prioritás kellene élveznie. Jellemük megszilárdításánál a lovagiasság, az udvariasság és a tisztelet, ami alapve-

²⁵ Takács: i.m.

²⁶ M. Kir. Honvéd. Ludovika Akadémia. Budapest, Pesti Könyvnyomda-részvény-társaság, 1900, p. 9.

²⁷ D'Ambola, Samuel F.: Fencing – A Sport for All Ages. Taylor and Francis Online, The Physician and Sportsmedicine, 1974, 12. szám, pp. 49-51.

tő, továbbá a vívás mozgásformáinak köszönhetően a tisztek olyan tartásra tehetnek szert, amit egyébként számukra az Alaki szabályzat is meghatároz.

A figyelem és a magas szintű koncentrációs készség is elengedhetetlen, hiszen mindig időben fel kell ismerni, hogy az ellenfél éppen mire készül. Érzékelní kell, hogy a szembenálló fél képességei és a saját képességeink milyen viszonyban vannak egymással annak érdekében, hogy adott esetben a hátrányból előnyt tudjunk kovácsolni. Példa erre a testmagasság, hiszen egy felkészült alacsony vívó fel tudja használni a természetből fakadó gyorsaságát, sokkal feszesebb tempóban tudja diktálni az ütemet. Ezzel ellentétben egy magas vívó a hosszú karját tudja alkalmazni az ellenfélle szemben, így ha nem engedi közel magához, hanem a távolból, a karja segítségével ad tust, akkor az ellenfélnek csak a védekezésre lesz lehetősége.²⁸

A 2017-ben megrendezett Bolyai Kupa vívótorna legjobb honvéd tisztjelölt különdíjasával készített interjúban Pápics Patrik kifejtette, hogy a katonavívóknak előnye a civilekkel szemben a nagyfokú állóképesség. A különféle testnevelés foglalkozásoknak köszönhetően erőnlétük lényegesen magasabb lehet, hiszen az átlagosnál sokkal többet és változatosabb mozgásformákban edzenek. Másik fontos észrevétele a jó megfigyelőképességhez kapcsolódik. Az ellenfél „felderítése” lehetőség szerint még a páston történő találkozás előtt megkezdődik az asszók folyamatos nyomon követésével, melynek során – katonai terminológiával élve – akár hadászati, hadműveleti, vagy harcászati szintű információkhoz (állóképesség, erőnlét, mentális állapot, dinamika, technika, taktika, stratégia) is hozzájuthatunk. Ezek hatékony (megfelelő helyen, időben és szituációban) történő felhasználásával, könnyen előnyre tehetünk szert még akkor is, ha technikai felkészültségünk elmarad ellenfelünkétől. Elmondása szerint sokat köszönhet ennek a sportnak, például kitartása, motivációs szintje, türelme, vagy éppen monotonia tűrése fejlődését.

A vívás a művészet egyik fajtája, hiszen ritmusa, felvehető tempója van. Aho gyan Borsody László őrnagy is tanította növendékeinek, a legfontosabb az alapok begyakorlása. Ha már megvannak a pontosan elsajátított láb- és kézgyakorlatok, akkor el lehet menni a stratégia irányába, ami tökéletes arra, hogy kialakítsuk saját egyéniségünket. Mint minden sportban, itt is a teljesítménynövelés, a teljesítőképeség folyamatos fejlesztése az alapcél. A vívásra általánosságban jellemző a cselekvésgazdagság, ennek következtében a szokatlan támadási és védekezési helyzetek produkálása és reprodukálása a képességhatárok maximális igénybevételét eredményezi, ami jótékony hatással van az előttünk álló problémák gyors és hatékony megoldására. A vívásban türelemmel és koncentrációval hamar sikereket lehet elérni, ami növeli a pozitív személyiségjegyeink kialakulását, mint az életörömet, a vitalitást, az önállóságot, vagy a reális önértékelés képességét.

A Tiszti vívóklub folyamatosan olyan háziversenyeket szervez, melyeken a tagok összemérhetik tudásukat egymással és más klubok sportolóival egyaránt. Az ott szerzett győzelmek további lendületet adnak az ifjú vívóknak, hiszen megtapasztalják azt, hogy ha valamit igazán akarnak, és kitartóan küzdenek érte, akkor nincs előttük legyőzhetetlen akadály. A közös edzések és versenyek ugyanakkor tökéletes lehetőséget biztosítanak a civil-katonai kapcsolatok erősítésére, a honvédség társadalmi beágyazottságának növelésére, és fontos platformot biztosíthatnak a katonai utánpótlás toborzására is. Azokat a középiskolásokat, akik fogékonyak a Magyar Honvédség által kínált kiszámítható, biztos jövőre, egy megalapozott életpályára, vagy a változatos, kalandos életre, azokat itt könnyen meg lehet nyerni a honvédelem ügyének, és a tartalékos, szerződéses, vagy hivatásos pálya felé orientálni őket.

²⁸ Castello, Hugo: Fencing. Taylor and Francis Online, Journal of Health, Physical Education, Recreation, 1972, p. 61.

A felsőoktatási hallgatók számára a Magyar Egyetemi-Főiskolai Sportszövetség (MEFS) szervez minden évben számos sportágban – így a vívásban is – Magyar Egyetemi-Főiskolai Országos Bajnokságot (MEFOB). Ez a szintér is nagy potenciált hordoz a civil–katonai, illetve általánosságban a civil–egyenruhás hivatásrendek közti kapcsolatok kialakítása, elmélyítése terén.

2017-ben a Tiszti Vívóklub két honvéd tisztjelölt vívója egy csapatban lépett pástra a Gödöllői Egyetemi Atlétikai Club vívószakosztályának egyik növendékével, Gémesi Hubával, aki a végzést követően szintén egyenruhásként fogja szolgálni a hazát, hiszen a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának a hallgatója. A rendőr tisztjelölt az interjú során elmondta, hogy ez a verseny remek lehetőség volt arra, hogy a hivatásrendek közötti együttműködés tovább mélyüljön, illetve hogy az ország vívószakosztályai egyre szorosabb kapcsolatot tudjanak kialakítani, ápolni a jövőben.

A tanulmány anyagának összeállítása során készített interjúkban mindig szóba került, hogy van-e bármi olyan tényező, ami megnehezítheti e sportág alapjainak elsajátítását, mint például a balkezesség, vagy az átlagosnál rosszabb ritmusérzék. Erre több esetben is azt a válasz érkezett, hogy Berczelly Tibor őrnagy, háromszoros olimpiai aranyérmes vívónk is balkezes volt.²⁹ A jobb- vagy balkezesség ténye ebben a sportban csaknem teljesen lényegtelen.³⁰ A Tiszti Vívóklub tapasztalt vívómestere azon a véleményen van, hogy bárki, bármilyen korban elkezdheti ezt a sportágot művelni. A technika mélyebb elsajátításánál és a saját egyéniség kialakulásánál említette meg, hogy a tizenkét éves kor feletti időszak erre a legalkalmasabb. Ez alatt a kor alatt még nincsenek meg azok a fizikai és szellemei képességek, amik elengedhetetlenek ahhoz, hogy az alapgyakorlatokra támaszkodva egy ifjú sportoló a saját útján elinduljon a stratégia irányába. Ehhez a sportághoz széles látókör szükséges, kialakult tudatos gondolkodásmód, amivel képesek vagyunk előre felismerni az ellenfél szándékát, cselekedeteit és ez által gyorsan tudunk reagálni azokra. Természetesen el lehet kezdeni vívni már fiatalabb korban is, hiszen így időben kialakul a gyermekekben a sport, illetve a sportág iránti elkötelezettség és az egészséges életmódra való törekvés igénye.

Oktatási programterv honvéd tisztjelöltek számára

Jelenleg a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának alapszakos honvéd tisztjelölt hallgatói részére katonai testnevelés foglalkozások keretében időben megosztva oktatják a közelharc és a kardvívás alapjait. Ez azt jelenti, hogy egy félév alatt a vívásra – ami jelenleg a kard fegyvernem alapjaira korlátozódik – összesen 10 alkalom, vagyis 20 óra áll a rendelkezésre. Horváth Sz. Tibor vívómester kifejtette, hogy ez csupán az alapmozdulatok megtanítására elegendő, de azt már begyakorolni nem lehet ilyen rövid idő alatt. Ebből következik, hogy a hallgatóknak nem is lehet részük vívással kapcsolatos sikerélményben, ami miatt a sportág iránt vonzalmuk, elköteleződésük sem alakul ki, ezért a tantervi keretben meghatározott óraszám letelte után csak elenyésző számban folytatják a vívást szakosztályi keretek között.

²⁹ Olimpiai érmeseink – Berczelly Tibor. Magyar Olimpiai Bizottság Honlapja, <http://olimpia.hu/champdata/details/id/20985/> (letöltés ideje: 2018. január 2.)

³⁰ Harris, Lauren Julius: In fencing, what gives left-handers the edge? Views from the present and the distant past. Taylor and Francis Online, *Laterality: Asymmetries of Body, Brain and Cognition* 2010, 15. szám, pp. 49–53.

Az elmúlt évek tapasztalatai alapján egyértelműen bebizonyosodott, hogy ebben a formában a vívásoktatás egyáltalán nem szolgálja a tisztjelöltek fejlődését, ezért a katonai testnevelés helyett a vívást önálló kurzusként kellene indítani, lehetőség szerint a képzés legelején, annak érdekében, hogy a sportág személyiségfejlődésre és katonai szocializációra gyakorolt kedvező hatásai minél korábban elkezdhessenek érvényesülni. Az alapok elsajátítása mellett a hangsúlyt az élményalapú oktatásra kell helyezni annak érdekében, hogy a hallgató ne elsősorban kötelező teherként, hanem akár szórakoztató és hasznos szabadidős elfoglaltságként tekintsen erre a tradicionális katonai sportágra. Az óraszám tekintetében ez optimális esetben kettő féléven keresztül heti két foglalkozást jelentene. Az első félévben a hét egyik napján a kard, a másik napján a párbajtőr mozgásformáival ismerkedhetnének a résztvevők, majd a saját tapasztalatok alapján a vívómester segítségével mindenki ki tudná választani a hozzá legközelebb álló fegyvernemet és a második félévben már célirányosan abban tudná fejleszteni tovább technikai tudását. A további félévekben a hallgató már szakosztályi keretek között folytathatná ez irányú sporttevékenységét akár szabadidős jelleggel, akár becsatlakozva az országos vívóéletbe, a sportversenyek rendszerébe, vagy felkészülve a nemzetközi katonai megmérettetésekre.

Az első félév

Az első félév tematikájában a technikai minimum elsajátítása szerepel. Itt a megvalósítandó célok a következők:

- az egészséges életmódra nevelés;
- az értékes személyiségvonások fejlesztése, (kudarctűrés, küzdőszellem, kitartás, monotónia tűrés);
- a helyes és a magabiztos testtartás kialakítása;
- a vívás alapvető mozgásformáival való ismerkedés;
- a formailag helyes vívóállás és az abból történő előre és hátra mozgás begyakorlása;
- a karddal és a párbajtőrrel való bánás, közlekedés szabályainak ismertetése;
- a támadásban alkalmazott vágások, szúrások és ezek kivédésének elsajátítása;
- a ríposztok és a kontraríposztok begyakoroltatása.

A résztvevők minden foglalkozást az általános bemelegítéssel, futással, gimnasztikai gyakorlatokkal és lábgyakorlatokkal kezdenének. Minden óra elején átvennék a vívó alapállást, a vívóállást és a kitörést. A hét azon napján, amikor a kard fegyvernem kerül oktatásra, a bemelegítés a lendítéssel bővülne, mivel a hagyományőrző kardvívásnál többnyire vágási, védési lendítéseket és rövid lendítéseket használnak. A vívásmódszertani gyakorlatoknál a lábmunka hasonló mind a kettő fegyvernemben. Ezek nem mások, mint a vívóállás, avagy az alapállás, az előre-, és hátralépés, a kitörés és a lépés előre kitörés. Mindezeket addig kell gyakorolni, amíg nem tökéletesek. Majd ezek elsajátítása után kell megtanulni a vívás 5 alapgyakorlatát, ami a szúrás, a vágás, és a védelem különböző kombinációiból jön létre. A párbajtőrnél a szúrás, és a védelem a minimum, míg a kardnál a vágás és a védelem. A módszertanban a fegyvernemek gyakorlatainak oktatása következik.

A párbajtőrnél:

- a szúrások végrehajtása különböző távolságokból;
- a közbeszúrás;

- a váltószűrás;
- a kitörésszűrás;
- a kötött szűrás;
- a védő alapállások.

A hét másik órájában a kardnál:

- a vágások (fej, oldal, mell, has);
- a szűrások;
- illetve a két rendszerű védelem.

Ha már ezek jól mennek, akkor lehet megismerkedni a versenyek szablyaival, hiszen a tisztjelöltek vívásoktatásának az egyének képességeinek pozitív fejlesztése mellett az lenne a másik magasztos célja, hogy képesek legyenek akár nemzetközi katonai vívóversenyeken is helytállni, mint tették azt évtizedekkel ezelőtt.

A második félév

A második félév tematikája a taktikai oktatás lenne, más szóval a repertoárbővítés. A már megtanult alapképességekre jön a technikai elemek ráépítése. A vívásnak ritmusa, tempója van, a mozgásnak pedig mindig van egy holtpontja, aminek a tus adásánál van kiemelkedő szerepe, hiszen ekkor – ha elég gyorsan reagálunk – ki lehet használni az ellenfél kiszolgáltatottságát. Az ehhez szükséges készségek fejlesztése érdekében az ebben a félévben megvalósítandó célok a következők lennének:

- a speciális mozgáselemek és a készségek továbbfejlesztése;
- a végrehajtások színvonalának növelése;
- a ritmusérzék tudatos fejlesztése;
- a teljesítményre való törekvés kialakítása;
- az egymás elleni játékok közben a változó körülményekhez történő alkalmazkodás elsajátítása;
- a sikerélmény fenntartatása és a tevékenység örömeinek a megszilárdítása;
- az egyenes támadások és pengetámadások asszószerűen történő végrehajtásának elsajátítása;
- a tanult gyakorlatokból támadásvédelmi gyakorlatok végrehajtásának megtanítása párokban és a szabadvívásban;
- a sportági alkalmasság megállapítása ezzel együtt a versenyekre való felkészítés.

Nagyon fontos, hogy ez lenne az a félév, amelynek végén a hallgatók eldönthetik, hogy szeretnék-e a továbbiakban is aktívan részt venni a sportág művelésében. Itt meg kell nekik adni azt a lehetőséget, hogy akár a Tiszti Vívóklub háziversenyeiben, akár a tanóra keretein belül megrendezett versenyeken vegyenek részt, ahol kipróbálhatják saját tudásukat. Ezek kapcsán már tudatosan lehet nekik bemutatni az asszók felépítését, a versenyek rendszerét. A kurzus végén a vívómester és a honvéd tisztjelölt közösen el tudják dönteni, hogy érdemes-e a továbbiakban ezzel a sportággal versenyszerűen foglalkozni, illetve hogy egyáltalán megvan-e erre a növendék részéről a megfelelő hajlandóság.

Összegzés

A magyar vívók 1908-tól képviselik hazánkat az olimpiák történetében, ami az ismert történelmi helyzetek miatt 2016-ig valójában csak 23 nyári játékot jelent a megrendezett 31-ből. A magyar vívók mostanáig egyéniben 23-szor állhattak a dobogó legfelső fokára, amiből 7 alkalommal az aranyérmes szerző személye katonatiszt volt. Az magyarországi sportvívás történetében bekövetkezett első törésponttól, azaz 1956-tól 1972-ig már csak ugyanaz a három katonatiszt lépett pástra, mielőtt ez a hivatásrend évtizedekre kiszorult volna a világversenyekről. Ennek fényében megállapítható, hogy a magyar tiszti vívó állománynak kimagasló szerepe volt abban, hogy ez a sport a mai napig hazánk legeredményesebb olimpiai sportága maradhatott. Ugyanakkor ugyanez a tény is igazolja, hogy a vívásnak ma is jelentős szerepet kellene kapnia a tisztképzésben.

A tisztek a vívásban előnyként tudják alkalmazni jó fizikai adottságaikat, erőnlétüket, állóképességüket, mindemellett, hogy a sokoldalú katonatiszt kiképzése, formálása során a vívásoktatás jótékony hatással bír. Ez a sportág olyan értékes személyiségvonások kialakításában és fejlesztésében segít, mint a kudarcűrész, a küzdőszellem, a kitartás, valamint a monotónia tűrés. A jellem megszilárdításánál, a „lovagiasság”, az udvariasság és a tisztelet kialakításában is nagy szerep hárul a vívósporthoz. A speciális mozgásformáknak köszönhetően a leendő tisztek olyan tartásra tehetnek szert, amit előljáróik a szabályzatok alapján elvárnak tőlük, és amilyen kép az állampolgároknak kialakult a történelem folyamán a katonatisztekéről. A vívás minde mellett segít fejleszteni négy fontos alapkészséget, mint az erő, az ügyesség, a gyorsaság és az állóképesség, és akár az ellenfél megfigyelése során szerzett tapasztalatok is hasznosíthatóvá válnak a harctéren való tevékenységek során.

A honvéd tiszttelöltek képzése során a vívás oktatására jelenleg fordított óraszám nem elegendő, nem szolgálja hatékonyan a tiszti értékrend kialakulását és fejlődését, hiszen 8 félév alatt mindössze 10 alkalommal találkozhatnak a vívás alapjaival. Ez arra sem elegendő, hogy az alapmozdulatokat helyesen elsajátítsák, ezért nincs a sportághoz köthető sikerélményük, így az az elkötelezettség sem alakul ki bennük, hogy a kötelező óraszám felül, saját elhatározásból továbbra is kihasználják a vívóterem adta lehetőségeket.

A tanulmányban felvázolt oktatási programterv jó kiindulási pontot jelenthet egy általános tisztképzés fizikai-, sport- és szocializációs koncepciójának kidolgozása során, hiszen tartalmazza mindazokat a módszertani alapokat, amelyek mentén a vívásoktatást következetesen végrehajtva a hallgatók azon személyiségjegyei és készségei fognak gyors ütemben kialakulni, illetve fejlődni, amelyek hosszútávon biztosítják a tiszté válás folyamatának stabil alapjait.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Aleksandr Vasilyevich Suvorov: *The Science of Victory*. Moszkva, 1796
 Dr. Szepesi László: Szabályismertetési film. Tanítóképző Főiskola, tf.hu/wp-content/uploads/2009/06/szab.pdf
 Hugo Castello: *Fencing*. Taylor and Francis, *Journal of Health, Physical Education, Recreation*, 1972
 Kahlich Endre – Gy. Papp László – Subert Zoltán: *Olimpiai játékok 1896–1976*. Budapest, Kossuth kiadó, Harmadik, átdolgozott és bővített kiadás, 1977

- Lantos Gábor: Az aranyérem története, 1956. Kardcsapat. In: Olimpiai érmeseink - Magay Dániel, Magyar Olimpiai Bizottság Honlapja, <http://olimpia.hu/champdata/details/id/24001/>
- Lauren Julius Harris: In fencing, what gives left-handers the edge? Views from the present and the distant past. Taylor and Francis, *Laterality: Asymmetries of Body, Brain and Cognition* 2010, 15. szám
- M. Kir. Honvéd. Ludovika Akadémia. Budapest, Pesti könyvnyomda-részvénytársaság, 1900
- Rada Tibor: A Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia és a Testvérintézetek Összefoglalt Története (1830–1945). Budapest, Gálós-Nyomdász Kft., 1998,
- Samuel F. D'Ambola: Fencing – A Sport for All Ages. Taylor and Francis, *The Physician and Sportsmedicine*, 1974, 12. szám
- Siposné prof. dr. Kecskeméthy Klára: A ludoviceum: a Ludovika Akadémia története. Bonum Publicum, 2014. 3. szám
- Vándor Kálmán: 1952. Kardcsapat - Csoda? Hőstett? Dráma! In: Olimpiai érmeseink – Kovács Pál Ádám. Magyar Olimpiai Bizottság Honlapja, <http://olimpia.hu/champdata/details/id/23608/>
- Zuber Ferenc: A Magyar Athletikai Club története 1875–1925. Budapest, Magyar Athletikai Club kiadó, 1925